

แนวโน้มนำของ ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา

ฉบับรวบรวมพิเศษ

ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา ของญี่ปุ่น

ผู้เขียน Minami Fujio
ผู้แปล ปรีชา วงษ์ขมทอง

1. บทนำ

การค้นคว้าเกี่ยวกับ ‘ภาษาในชีวิตประจำวัน’ (gengo seikatsu) ซึ่งมีในญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยแรก ๆ หรือการค้นคว้าได้พัฒนาตัวของมันเองมาเป็นชื่อ ‘ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา’ (shakai gengogaku) ที่เป็นที่รู้จักกันดีมาเป็นระยะเวลาสิบปีนั้น ไม่ว่าจะภายใต้ชื่อ ‘ภาษาในชีวิตประจำวัน’ หรือ ‘ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา’ ก็ตามต่างก็มีขอบเขตที่กว้างขวาง จึงอาจกล่าวได้ว่า การให้คำนิยามเกี่ยวกับคุณสมบัติของทั้ง2คำนี้ อาจจะแตกต่างกันไปแล้วแต่บุคคล อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็น ‘ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา’ หรือ ‘ภาษาในชีวิตประจำวัน’ ก็ตามต่างก็มี เรื่องศึกษา แนวความคิด ตลอดจนวิธีการ ที่ร่วมกันไม่น้อยทีเดียว

สำหรับการค้นคว้าภาษาศาสตร์สังคมวิทยาที่มีในญี่ปุ่นในระยะหลังนี้ได้รับอิทธิพลอย่างมากจาก ‘ภาษาในชีวิตประจำวัน’ ในสมัยแรก ๆ ผู้เขียนจึงอยากเล่าประวัติความเป็นมาของ ‘ภาษาในชีวิตประจำวัน’ ในญี่ปุ่นที่มีมาตั้งแต่ต้นจนถึงสภาพในปัจจุบัน

เพื่อความสะดวก จะขอแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ “ช่วงก่อนที่จะมีภาษาศาสตร์สังคมวิทยา” และ “ช่วงหลังจากมีภาษาศาสตร์สังคมวิทยา” ช่วงแรกหรือช่วงก่อนมีภาษาศาสตร์สังคมวิทยา นั้น หมายถึง ช่วงที่คำว่า “ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา” ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกกันทั่วไปในต่างประเทศ ตลอดจนแรงผลักดันในการค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาศาสตร์สังคมวิทยายังไม่ได้เข้าสู่ญี่ปุ่น ส่วนช่วงหลัง หมายถึง ช่วงหลังจาก

ช่วงแรก (ซึ่งเป็นช่วงก่อนจะมีภาษาศาสตร์สังคมวิทยาในญี่ปุ่น) กล่าวอย่างหยาบ ๆ คือ ช่วงจากปลายปี ค.ศ. 1960 จนถึง ต้นปี ค.ศ. 1970

2. ก่อนช่วง ‘ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา’

การค้นคว้าเกี่ยวกับ ‘ภาษาในชีวิตประจำวัน’ เพิ่งจะเริ่มเป็นที่นิยมกัน ก็เมื่อหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 คือจากช่วงครึ่งหลังของปี ค.ศ. 1940 จนถึงปี ค.ศ. 1950

โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมของสถาบันค้นคว้าภาษาญี่ปุ่นแห่งชาติ ซึ่งเป็นสถาบันค้นคว้าที่มีขึ้นในญี่ปุ่นในปี ค.ศ. 1948 นั้น ก็ได้เน้นเนื้อหาที่แท้จริงของการค้นคว้าในสาขา ‘ภาษาในชีวิตประจำวัน’ โดยตรง เพียงแต่ว่า ถ้าหันมาสำรวจความเป็นมาของ การค้นคว้าที่มีมาตั้งแต่สมัยนั้น จนถึงสมัยปัจจุบัน จะเห็นว่ามีลูกคลื่นหลายลูก (อุปสรรคต่าง ๆ) ที่ทำให้การค้นคว้าไม่สามารถออกมาในลักษณะแนวทางเดียวกัน เกี่ยวกับปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้เขียนเคยกล่าวไว้ว่าสามารถที่จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง (มินามิ : 1973)

ช่วงที่ 1 คือ ช่วงจากปี ค.ศ. 1948 จนถึงปี ค.ศ. 1963 เป็นช่วงที่ การค้นคว้า “ภาษาในชีวิตประจำวัน” ทุกประเภท เป็นที่แพร่หลายกันอย่างมาก จึงให้ชื่อช่วงนี้ว่า **ช่วงแห่งการค้นคว้าภาษาในชีวิตประจำวัน**

ช่วงที่ 2 คือ ช่วงจากปี ค.ศ. 1963 จนถึงปี ค.ศ. 1968 ในช่วงนี้ อาจกล่าวได้ว่า เป็น

ช่วงที่มีปฏิกิริยาต่อต้านช่วงแรก พุดง่าย ๆ คือ แทนที่จะค้นคว้าภาษาในชีวิตประจำวัน กลับไปเน้นการศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างของภาษา ซึ่งก็คือ การค้นคว้าเกี่ยวกับ language ของภาษาซึ่งเป็นของเก่าแก่ดั้งเดิมที่นิยมกันทั่วไป จึงน่าจะขนานนามช่วงนี้ว่า **‘ช่วงแห่งการค้นคว้าโครงสร้างของภาษา’** หรือ **‘ช่วงเสื่อมของภาษาในชีวิตประจำวัน’**

ช่วงที่ 3 จากปี ค.ศ. 1968 จนถึง 1973 เป็นช่วงที่ลักษณะของการค้นคว้าไม่มีลักษณะที่เด่นชัด เมื่อเทียบกับสองช่วงแรก กล่าวง่าย ๆ คือ ถ้ามีการค้นคว้าด้านโครงสร้างของภาษาขึ้นมา ก็จะทำให้เห็นว่ามี การรื้อฟื้นเกี่ยวกับการค้นคว้าภาษาในชีวิตประจำวันด้วย จึงขอตั้งชื่อสมัยนี้ว่า **‘ช่วงแห่งการผสมปนเป’**

ที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการหยิบยกเกี่ยวกับผลงานที่สถาบันค้นคว้าภาษาญี่ปุ่นได้ทำมาสำหรับแนวโน้ม (ของงาน) นั้น ก็สามารถนำมาใช้เข้ากับโลกของการค้นคว้าภาษาญี่ปุ่นโดยทั่ว ๆ ไปได้

เราอาจกล่าวได้ว่า จากการค้นคว้าภาษาในชีวิตประจำวันที่มีปรากฏในช่วงแรกของญี่ปุ่น เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการค้นคว้าของภาษาศาสตร์สังคมวิทยาในปัจจุบัน ถ้าจะกล่าวย่อ ๆ ถึงภูมิหลังความเป็นมาของเรื่องราวของมันก็ คือ ในช่วงแรกของครั้งแรก เป็นช่วง ‘โป่งบานของคำพูด’ ประเภทหนึ่ง หรือ Kotoba boom ก็ว่าได้ ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดเป็นครั้งแรกหลังสงครามโลก นับตั้งแต่เรื่องการใช้ตัว

คันหยิที่ใช้เรื่อยในปัจจุบัน (Toyoo Kanji) หรือการใช้ตัวคันนะในปัจจุบัน นอกจากนั้นโดยทั่วไปคนก็มีความสนใจอย่างมากเกี่ยวกับ คำพูด (Kotoba) ตัวโรมะหยิ (Romaji) ตัวคันนะ (Kana) ตลอดจนการเคลื่อนไหวในด้านอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งเป็นของธรรมดาที่ช่วงนี้จึงมีสิ่งตีพิมพ์ออกมามากมาย ช่วงนี้จึงเป็นช่วง **‘แห่งการค้นคว้าอย่างจริงจัง’** ซึ่งเป็นช่วงที่เน้นความจำเป็นของการประสานเชื่อมระหว่างการค้นคว้า และ ภาควิชาปฏิบัติ ตลอดจนความเชื่อที่ว่า การค้นคว้าทางภาษา และคำหรือคำพูดในลักษณะภาควิชาปฏิบัติ มีแนวโน้มที่จะมาประสานเชื่อมต่อกันโดยตรงเสมอ

ในช่วงดังกล่าวนี้ การค้นคว้าภาษาในชีวิตประจำวันได้ผ่านการค้นคว้าในรูปแบบต่าง ๆ ถ้าจะให้หยิบเอาเฉพาะที่สำคัญสัก 2 หัวข้อจากในบรรดาการค้นคว้าต่าง ๆ เหล่านั้นอันแรกคงจะได้แก่ การสำรวจสภาพแท้จริงของเขตท้องถิ่นสังคม (chi'iki shakai no jittai choosa) และอีกอันหนึ่งคิดว่าคงเป็นการค้นคว้าเกี่ยวกับ **‘สถานที่/สภาพ’ (bamen)** หรือ **‘ทฤษฎีเกี่ยวกับสถานที่/สภาพ’ (bamenron)**

สำหรับการค้นคว้าอันแรกนั้น ส่วนใหญ่ของขบวนการค้นคว้า ดำเนินการโดยสถาบันค้นคว้าภาษาญี่ปุ่นแห่งชาติ ในช่วงแรกของการค้นคว้านั้น มักจะเกี่ยวกับปัญหาภาษาท้องถิ่น (Hoogen) และภาษามาตรฐาน (ของภาษาญี่ปุ่น) (Hyoojungo) โดยในปี ค.ศ. 1949 ได้ทำการสำรวจที่จังหวัด ฟุคุชิมะ ในชิระกะวะ และอีก

ครั้งในปี ค.ศ. 1950 ที่จังหวัด ยามะงะตะ ในทซึรุ โอะคะ ต่อมาในปี ค.ศ. 1952 และ 1953 ได้ตั้งเป้าหมายการสำรวจสภาพที่จริงของการใช้ ตลอดจน ความรู้ของชาวญี่ปุ่นในแถบนั้นเกี่ยวกับการใช้คำแสดงความเคารพ (Keigo) ที่จังหวัด มิเนะ ใน อุเอะโนะ และจังหวัด อัยทซึ ใน โอะคะซะกิ การสำรวจภาษาในชีวิตประจำวันของเขตท้องถิ่นสังคม หลังจากนั้นก็จัดให้มีขึ้นอีก (ในปี ค.ศ. 1958-1961) ที่ยอกไกโด และในปี ค.ศ. 1962 ที่จังหวัด นีอิหะตะ ใน นะงะโอะคะ และปี ค.ศ. 1963 ที่จังหวัด ชิมาเนะ ใน มะทซึเอะ

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 ก่อนหน้าที่จะมีการตั้งสถาบันการค้นคว้าภาษาญี่ปุ่นแห่งชาติขึ้น (จนถึงช่วงปัจจุบันนี้) เป็นช่วงที่มีการสำรวจมากที่สุดดูจากขอบข่ายงาน จะเห็นว่า มีการสำรวจความสามารถในการอ่าน และเขียนของประชาชน โดยสำรวจจากประชากรประมาณ 2 หมื่นกว่าคน ในสถานที่ต่าง ๆ ถึง 270 แห่งทั่วประเทศ

การสำรวจความสามารถในการอ่านและเขียน หรือ การสำรวจของสถาบันค้นคว้าภาษาญี่ปุ่นแห่งชาติ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วเลือกสำรวจโดยใช้วิธีการแบบธรรมชาติโดยไม่เจาะจงประเภท จึงประกอบด้วยบุคคลหลายประเภทด้วยกัน แล้วก็เอาสถิติต่าง ๆ ที่ได้มาลองวิเคราะห์ดู นอกเหนือจากนี้ สถาบันค้นคว้าภาษาญี่ปุ่นแห่งชาติ ยังมีการสำรวจโดยการไปบันทึก การใช้ภาษาจริง ๆ ใน

ช่วง 24 ชั่วโมง โดยการใช้วิธีการวิเคราะห์ร่วมกัน (กับอันแรก) กล่าวโดยทั่วไปแล้ว เป็นช่วงที่การสำรวจสังคม (shakai choosa) มีอยู่บ่อยครั้งที่ใช้วิธีการทางสถิติเข้าช่วย และเป็นครั้งแรกที่วิธีการดังกล่าวถูกนำมาประยุกต์ใช้เป็นครั้งแรกทางด้านภาษา

การสำรวจที่สำคัญอีกอันหนึ่งคือ ทฤษฎีเกี่ยวกับสถานที่ ซึ่งเป็นการสำรวจที่เน้นทางด้าน การค้นคว้าลักษณะที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล และผลกระทบอันสำคัญที่มีต่อการสำรวจนี้คือ ‘ทฤษฎีขบวนการทางภาษา’ ของ โทะคิเอะตะ โมะโตะคิ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากในช่วงนั้น โทะคิเอะตะ ไม่เห็นด้วยกับการที่จะวิเคราะห์ ‘คำ/คำพูด’ ในฐานะที่มันเหมือนกับเป็นสิ่งของหรืออะไรสักอย่างตามสายตาของคนทั่วไป แต่เน้นความจำเป็นที่จะต้องมอง ‘คำ/คำพูด’ ในฐานะที่เป็นส่วนแกน/หลัก ซึ่งถือว่าเป็นขบวนการของความเข้าใจและการแสดงออก ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเน้นถึงเงื่อนไขสามประการที่ประกอบกันเข้าเป็น ‘คำ/คำพูด’ ซึ่งได้แก่ ส่วนแกนของภาษา หรือ ส่วนเนื้อแท้ (ซึ่งรวมผู้พูดและผู้ฟัง) เนื้อหา และสถานที่ (โทะคิเอะตะ : ค.ศ. 1941)

อย่างไรก็ตามเรื่องสถานที่/สภาพ ที่กล่าวถึงนั้น ควรจะคิดรวมถึงส่วนประกอบสำคัญของมันในขอบเขตที่กว้างขนาดไหน และในสภาพความเป็นจริงของ ‘คำ’ ที่ใช้ในแต่ละสถานที่นั้น มันถูกนำไปใช้อย่างไร...ยังคงเป็นปัญหา

ที่ถกเถียงกันอยู่ อย่างน้อยที่สุดก็มีคำวิพากษ์วิจารณ์ของ อุโนะ (ค.ศ. 1951) นะงะโนะ (ค.ศ. 1957) ทะคะซะชิ (ค.ศ. 1956) และ ทซึเคะซะระ (ค.ศ. 1952, 1953) สำหรับเรื่อง ‘สถานที่’ ที่เป็นปัญหานั้น ไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องสถานการณ์ทางกายภาพเท่านั้น แต่มันยังมีขอบข่ายที่กว้างขวางที่รวมถึง การแสดงออกทางคำพูด ความเข้าใจของผู้พูด และผู้ฟัง เรื่องที่พูด สภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตวิทยา ตลอดจนเนื้อหาต่าง ๆ ซึ่งควรจะมองสิ่งดังกล่าวเหล่านี้ในขอบเขตที่กว้าง นอกจากนั้นแล้ว คำถามที่ว่าควรจะมองมันอย่างภาวะวิสัย หรือควรจะมองมันในฐานะที่มันเป็นแกน หรือส่วนสำคัญหรือไม่นั้นก็ยังเป็นปัญหาอีก แต่เราก็คอาจจะกล่าวได้อีกว่า โดยทั่วไปแล้ว มันมีคุณสมบัติของทฤษฎีพฤติกรรมของภาษาอย่างหนึ่ง และบุคคลที่มีความสามารถคลี่คลายและอธิบายปัญหาดังกล่าวอย่างละเอียดคือ ทซึเคะซะระ (ค.ศ. 1952)

เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ ‘การสำรวจสภาพแท้จริง’ และ ‘ทฤษฎีสถานที่’ นั้น เราไม่อาจกล่าวอย่างมั่นใจได้ว่า ทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ทั้งนี้เพราะส่วนประกอบ

สำคัญต่าง ๆ เป็นที่ถกเถียงกันตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ ‘**ทฤษฎีสถานที่/สภาพ**’ นั้น ไม่อาจนำไปใช้ให้เข้ากับเนื้อหาของ ‘**การสำรวจสภาพแท้จริง**’ ได้หมด ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่า ในตอนนั้น ‘**ทฤษฎีสถานที่**’ ถือเป็นเพียงการค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมของภาษาชนิดหนึ่ง ซึ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับบางส่วนของคำพูดในลักษณะที่เป็น พาโรล (Parole) และในกรณีดังกล่าวนี้จะเอไปใส่เข้ากับ ‘**การสำรวจสภาพแท้จริง**’ อย่างไร ยังเป็นปัญหาที่แก้ไม่ตกไม่ว่าจะมองจากทางด้านทฤษฎี หรือด้านเทคนิคการสำรวจซึ่งปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ก็ยังมีจนถึงปัจจุบัน

จากครึ่งหลังของช่วงแรก (ครึ่งหลังของปี ค.ศ. 1950 จนถึงเริ่มปี ค.ศ. 1960) จนถึงช่วงที่สองนั้น ผู้เขียนถือว่า เป็นช่วงที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงอย่างมากภายในโลกแห่งการค้นคว้าทางด้านภาษา Neustupný (ค.ศ. 1976) กล่าวว่า พาราไดม์ทางภาษาศาสตร์ของ (ลัทธิ) โครงสร้างนิยมเกิดมีการสับเปลี่ยนที่กับพาราไดม์ทางภาษาศาสตร์ หลังจากที่เกิดโครงสร้างนิยมขึ้น ถ้ากล่าวอย่างเป็นรูปธรรมก็คือ เกิดการเคลื่อนไหวใหญ่ 2 อย่างขึ้นอันที่หนึ่งก็คือการค้นคว้าแบบไวยากรณ์ปริวรรต (seiseibunpoo) ได้เริ่มมีการพัฒนาการ และอีกอันก็คือ ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา เป็นต้น

สำหรับไวยากรณ์ปริวรรตนั้นจะไม่ขอกล่าวในที่นี้ แต่จะขอพูดถึง ภาษาศาสตร์สังคมวิทยาในช่วงที่มันเริ่มแพร่หลายเป็นที่นิยมกันอย่าง

มากตามที่ต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากในประเทศญี่ปุ่น เช่น ประเทศอเมริกา และประเทศอื่น ๆ นั้น ในญี่ปุ่น มันกลับเป็นช่วงที่ พลังในการค้นคว้า ‘**ภาษาในชีวิตประจำวัน**’ ซึ่งมีคุณสมบัติที่ใกล้เคียงอย่างมากกับภาษาศาสตร์สังคมวิทยากำลังเริ่มเสื่อมถอยนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ที่เห็นปรากฏชัดก็คือ มีการหยุดชะงักชั่วคราวของโครงการแผนการสำรวจท้องถิ่นนับตั้งแต่มีการสำรวจที่มะทสึเอะ ในปี ค.ศ. 1963 หรือแม้แต่ทฤษฎีเกี่ยวกับสถานที่ของ ทสึเคะฮะระ (ตั้งแต่ปีค.ศ. 1963) เป็นต้นมา จากนั้นก็ไม่ค่อยมีบทความหรือประกาศใหม่ๆ ที่มีเนื้อหาเป็นกอบเป็นกำปรากฏให้เห็น

สำหรับผู้เขียนเองคิดว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การค้นคว้าของภาษาในชีวิตประจำวันในญี่ปุ่นมีอันถอยหลังเข้าคลองนั้น คงอาจจะเนื่องมาจากการขาดทฤษฎีทั่วไปสำหรับการค้นคว้า หรือไม่ก็อาจจะชี้ให้เห็นถึงความร่วมมือที่ไม่เพียงพอในการร่วมกันค้นคว้าก็ได้ นักวิชาการที่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกับผู้เขียนในประเด็นนี้กล่าวว่า ได้แก่ โนะโมะโตะ และ โนะบะยะชิ (ค.ศ. 1977) และ โนะโมะโตะ (ค.ศ. 1982)

อย่างไรก็ตามในปีค.ศ. 1976 Neustupný กล่าวว่าทั้งๆที่ภาษาศาสตร์สังคมวิทยาในปัจจุบันมีพาราไดม์ (รูปแบบ/กระบวน) ที่สามารถใช้เป็นแนวทางการค้นคว้าก็ตาม แต่ปรากฏว่าการค้นคว้า ‘**ภาษาในชีวิตประจำวัน**’ ในอดีตของญี่ปุ่นขาดลักษณะพาราไดม์ ดังที่ตนกล่าวและที่สำคัญที่สุดที่เป็นสาเหตุแห่งการถอยหลัง

เข้าคลองทางด้านการค้นคว้า ‘ภาษาในชีวิตประจำวัน’ นั้น ไม่เพียงแต่ปัญหาเกี่ยวกับด้านทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังอาจมีสาเหตุจากเรื่องราวต่างๆ ภายในของการค้นคว้า และเรื่องราวต่างๆ ภายนอกของโลกก็ได้

สำหรับประเด็นด้านทฤษฎีนั้นจะเห็นว่าทฤษฎีเกี่ยวกับสถานที่นั้นโดยคร่าว ๆ (ตามบรรทัดฐานของนักค้นคว้า) ก็มีเนื้อหาเป็นทฤษฎีพอสมควรที่มีควมคู่มากับขบวนการทางภาษาซึ่งมีภูมิหลังที่แข็งทึ่เดียว และใครจะไปทราบได้ว่ามันอาจเป็นรูปแบบของพฤติกรรมของภาษามาเป็นเวลานานแล้วก็ได้ แต่ที่น่าแปลกใจอย่างยิ่งคือ พวกเราก่อน ๆ ของทฤษฎีเกี่ยวกับสถานที่/สภาพนั้น ระยะเวลาหลังหายไปไหนหมด

พอลองคุยถึงเรื่องนี้ กับ Neustupný ในขณะที่เขามาพักอยู่ที่โตเกียวเขากล่าวด้วยสีหน้าตึงเครียดว่า ปรากฏการณ์การถอยหลังเข้าคลองของทฤษฎีสถานที่/สภาพดังกล่าวนั้น ก็เพื่อจะได้มีโอกาสขยายหรือเจริญเติบโตให้ถึงที่สุด ซึ่งเป็นความรู้สึกจริง ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องพูดเล่นแต่อย่างใด

ในช่วงที่ 2 นี้ การค้นคว้าเกี่ยวกับ ‘ภาษาในชีวิตประจำวัน’ หาใช่จะสูญหายไปหมดตามที่คิด ในช่วงนี้ผลงานเด่น ๆ ที่เห็นได้แก่ของ คินดะอิทซึ (ค.ศ. 1964) และ ฮะยะชิ ชิโร่ (ค.ศ. 1966) สำหรับคินดะอิทซึนั้นได้ศึกษาเกี่ยวกับ ‘ตำนานคำแสดงความเคารพ’ (keigo-hyoo-gen) ที่รวมแม้กระทั่งพฤติกรรมที่ไม่ใช่ภาษา ซึ่งกลายเป็นหัวข้อที่สำคัญอันหนึ่ง

ในการค้นคว้าภาษาศาสตร์สังคมวิทยา ส่วนนักภาษาศาสตร์คนหลัง ซึ่งได้แก่ ฮะยะชิ ชิโร่ นั้นเขาได้ทำการวิเคราะห์ และสำรวจประเภทของพฤติกรรมของภาษาทั้งในเขต มหะทีเอะ และเขตอื่น ๆ ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่เคยมีใครทำมาก่อน

3. หลังจากช่วง ‘ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา’

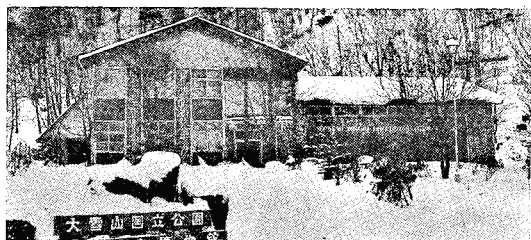
ในปีนี้ เดือนมีนาคม (ค.ศ. 1982) ทะนะตะ และ ชิเบตะได้แบ่งหัวข้อ เอกสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ออกเป็น 29 หัวข้อ พร้อมกับคำอธิบายเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของการค้นคว้าและเค้าโครงเกี่ยวกับภาษาศาสตร์สังคมวิทยาของญี่ปุ่นช่วงหลังสงคราม ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้เขียนในการเขียนบทความนี้ และในช่วงนี้เองที่นักวิชาการทั้งหลายได้เริ่มใช้ชื่อ “ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา” ในเอกสารสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ และยังอาจกล่าวได้ว่าเป็นเหตุผลอันหนึ่งที่ทำให้หนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาษาศาสตร์สังคมวิทยา ตลอดจนจำนวนเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ มีเพิ่มขึ้นอย่างมาก ดังนั้น ปีค.ศ. 1973 จึงเป็นปีแห่งการเริ่มต้นใหม่ของการค้นคว้าทางด้านภาษาศาสตร์สังคมวิทยาของญี่ปุ่น ช่วงแห่งการฟื้นฟูการค้นคว้าทางด้านภาษาศาสตร์สังคมวิทยาหรือ ‘ภาษาในชีวิตประจำวัน’ นั้น สำหรับผู้เขียนคิดว่า เป็นช่วงคาบเกี่ยวที่เกิดขึ้นก่อนหน้าที่จะเข้าสู่ช่วงที่ 3 เล็กน้อย ซึ่งจะแตกต่างกันไปแล้วแต่ว่าจะมองโดยคิดรวมถึงช่วง

เวลาแห่งการตระเตรียม หรือมองตั้งแต่ช่วงที่ประสบผลสำเร็จ และเป็นที่ยินยอมภายนอก

ข้อมูลตลอดจนเอกสารการค้นคว้าต่าง ๆ จากต่างประเทศ เริ่มหลังไหลอย่างเป็นระบบก็ในช่วงนี้เอง เกี่ยวกับการหลั่งไหลเข้ามาตลอดจนวิธีการรับเข้ามานั้น ก็คงจะเป็นช่วงเดียวกัน ซึ่งสังเกตได้จากลักษณะพิเศษที่ตรงกันข้ามอย่างเด่นชัดกับไวยากรณ์ปริวรรตที่เข้ามาก่อนหน้านี้ สำหรับปฏิกิริยาโต้ตอบของคนที่มีต่อไวยากรณ์ปริวรรตนั้น ตามที่ทราบกันดีอยู่แล้วเป็นไปอย่างรวดเร็ว และไวมาก ส่วนทางด้านเกี่ยวกับภาษาศาสตร์สังคมวิทยานั้น ดังที่ได้เคยกล่าวไว้แล้วว่า ขอบเขตของเรื่องที่ศึกษานั้นกว้างมากตลอดจน ทัศนะของการค้นคว้าก็หลากหลาย ทำให้ยากแก่การที่มองเห็นภาพทั้งหมดของมันได้ หรือแม้แต่ด้านการรับเข้ามา ถึงแม้จะมีพื้นฐานเกี่ยวกับด้านการค้นคว้า 'ภาษาในชีวิตประจำวันก็ตาม' มันก็ยังเป็นช่วงที่ความนิยมของนักค้นคว้าส่วนใหญ่มุ่งไปด้านอื่นมากกว่า

ถึงจะเป็นเช่นที่กล่าวมาก็ตามแต่ก็เริ่มมีแรงกระตุ้นจากภายนอกเข้ามาทีละน้อย ๆ จนก่อให้เกิดกระแสการเคลื่อนไหวของการค้นคว้าขึ้นภายใน ในตอนแรกเริ่มจะเห็นท่าที่ต่าง ๆ มากมายที่มีต่อการค้นคว้าในต่างประเทศ โดยมักจะถกเถียงกันถึงเรื่องที่ว่า ชื่อ ภาษาศาสตร์สังคมวิทยา นั้นควรจะเป็น สังคม-สังคมภาษาศาสตร์ หรือ ภาษาศาสตร์สังคมวิทยาดี จากการถกเถียงกันก็เลยมีความคิดเห็นว่ามี ความจำเป็นที่ญี่ปุ่นจะต้องทำการค้นคว้า เช่นเดียวกับที่มิใน

อเมริกาบ้าง เพราะว่าในประเทศญี่ปุ่น จนกระทั่งตอนนั้น ก็ยังไม่มี การค้นคว้าทางด้านภาษาศาสตร์-สังคมวิทยาเลยแต่ก็มีคนกล่าวขึ้นกรานว่า ถ้ามาคิดดูให้ดีแล้ว จะเห็นว่าในญี่ปุ่น การค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาในชีวิตประจำวันนั้นก็ มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานของมันเองจึงไม่เห็นว่าจำเป็นต้องเรียนการค้นคว้าทางด้านภาษาศาสตร์สังคมวิทยา จากอเมริกาแต่อย่างไร ในส่วนตัวผู้เขียนเองคิดว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้ภูมิหลังของสังคมภายนอก ที่นอกเหนือไปจากโลกของการค้นคว้า ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าเริ่มตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1970 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นช่วงแห่งการเบ่งบานครั้งที่ 2 ของคำพูดหลังสงครามโลกและการเบ่งบานครั้งที่ 2 ของคำพูดนี้ มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการเบ่งบานในครั้งแรกอยู่หลายจุด จุดที่แตกต่างอย่างมากก็คือ ในครั้งแรกของการเบ่งบานมีการเน้นที่คุณสมบัติทางด้านปฏิบัติอย่างมาก แต่ในครั้งที่ 2 แร้งดึงดูดใจไปเน้นที่ความสนใจที่อยากจะเรียนรู้มากกว่า นอกจากนั้นลักษณะพิเศษของภาษาญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องเกี่ยวกับความเป็นชาวญี่ปุ่น ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับ กำเนิดของภาษาญี่ปุ่นก็เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งของชาวโลกเราอาจกล่าวได้ว่า ช่วงแห่งการถึงเป้าหมายสุดยอดของญี่ปุ่น ก็ได้ผ่านวิกฤตการณ์ไปด้วยดีแล้ว และก็ยังมิเวลาเหลืออีกมากมาย กล่าวโดยทั่วไปแล้ว มันไม่ใช่สมัยที่จะมัวแต่วิ่งตาม หรือแสวงหา แต่มันกลายเป็นสมัยที่จะต้องคอยเปิดหูเปิดตา กับสิ่งต่าง ๆ เพื่อจะได้เข้าสู่ถึงคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ

ในด้านการค้นคว้า ก็มีรูปแบบมากมาย เกิดขึ้น ในบรรดาการค้นคว้าเหล่านั้น ก็มีรูปแบบการค้นคว้า ภาษาในชีวิตประจำวัน แบบแต่ก่อนหลงเหลืออยู่เป็นอันมาก นอกจากนั้น ก็มีการค้นคว้าหยาบยกหัวข้อใหม่ ๆ โดยใช้วิธีการมองแบบใหม่ ๆ มาใช้ โดยจะหยาบยกเฉพาะที่สำคัญ ๆ มากล่าวดังต่อไปนี้

1) การสำรวจสภาพแท้จริง

เป็นธรรมดาอยู่ดีที่จะต้องรับเอามรดกตกทอดจากการสำรวจสภาพแท้จริงจากในช่วงแรก เช่น การค้นคว้าใน ทซึรุโอะคะ (ในปี ค.ศ. 1971-72) และใน โอคะซะคิ (ในปี ค.ศ. 1972) ของสถาบันค้นคว้าแห่งชาติส่วนช่วงที่ 3 ของการสำรวจนั้นมีผลเริ่มจากการเคลื่อนไหวทางด้านการค้นคว้าประเภทนี้มาก่อน ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่ (ของช่วงที่ 3) เหมือนกับการสำรวจเมื่อ 20 กว่าปีที่แล้ว โดยมีจุดมุ่งหมายที่อยากจะทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลา 20 กว่าปีที่ผ่านมา หลังจากนั้นสถาบันค้นคว้าแห่งชาติยังจัดให้มีการสำรวจในโตเกียว และโอซาก้า (ปี ค.ศ. 1974-1975) และทำการสำรวจ (ปี ค.ศ. 1975) โดยสำรวจจากพวกกลุ่มรัฐ-วิสาหกิจ พร้อมกับมีการประกาศผลของการสำรวจอย่างเป็นทางการและสม่ำเสมอ นอกจาก

นั้นยังมีหนุ่มสาวที่เข้ามาร่วมผลัดเปลี่ยนการสำรวจกับสมาชิกของสถาบันจะเห็นได้ว่า การสำรวจสภาพแท้จริง ไม่ได้มีเพียงที่ สถาบันค้นคว้าแห่งชาติเท่านั้น แต่ยังจัดให้มีขึ้นที่มหาวิทยาลัยโตเกียวและที่อื่น ๆ โดยมี ชิเบตะ ทะเคชิ เป็นผู้นำบุกเบิกในช่วงแรกของการสำรวจทางด้านนี้ และต่อมาปรากฏว่ามีหนุ่มสาวที่เข้ารับการฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก ทำให้โครงการนี้ เป็นที่แพร่หลายอย่างมาก

ถ้าเทียบกับช่วงก่อนหน้านี้ จะเห็นว่าช่วงนี้เป็นช่วงที่มีลักษณะพิเศษถือมีการหยิบเอาสภาพแท้จริงของเมืองใหญ่มาสำรวจ ส่วนอีกด้านหนึ่งก็มีการพุ่งความสนใจในการค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาท้องถิ่นให้เห็นหลายอันทีเดียว โอโนะอูเอะ เป็นคนหนึ่งเสนอความเห็นรวมทั้งการสำรวจที่เกี่ยวกับภาษาท้องถิ่นใหม่ ซึ่งก็เป็นตัวอย่างหนึ่งของการสำรวจที่จัดอยู่ในประเภทนี้

2) รูปแบบการสื่อสารของภาษา

เป็นการค้นคว้าที่ให้น้ำหนักที่จุดมุ่งหมายในการที่จะนำไปสู่ทฤษฎีรวมเกี่ยวกับพฤติกรรม 'ทางด้านการสื่อสารโดยเน้นที่คำพูด' บุคคลที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการค้นคว้าแบบ 2 คือ คุนิฮิโระ (ค.ศ. 1973), และ ฮะยะชิ (ค.ศ. 1973) และมินามิ (ค.ศ. 1974) เป็นต้น

ในที่สุดก็ต้องย้อนกลับมาพูดเรื่องซ้ำเกี่ยวกับ ทฤษฎีสถานที่ ในช่วงแรกอีกถ้าจะเรียกเรื่องที่ถกเถียงในสมัยนั้นว่า เป็นเรื่องรูปแบบ

การสื่อสาร ก็คงไม่มีใครโต้แย้งแต่อย่างใด ในปัจจุบัน การค้นคว้าในประเภทดังกล่าว โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่นก็ได้รับอิทธิพลโดยตรงและจากกล่าวได้ว่าเกี่ยวกับด้านคุณสมบัติของมันนั้นมีรูปแบบที่รับสืบทอดมาจากทฤษฎีสถานที่/สภาพ ที่มีมาแต่ในสมัยแรก ๆ

ลักษณะพิเศษร่วมของนักค้นคว้าต่าง ๆ ที่มีความสนใจในเรื่องรูปแบบการสื่อสารก็คือ ในขณะที่นักค้นคว้าอีกฝ่ายหนึ่งหันเหความสนใจมาที่การวิเคราะห์เกี่ยวกับระบบของภาษา ซึ่งก็คือการเน้นเกี่ยวกับด้านไวยากรณ์นั้น อีกฝ่ายหนึ่งก็หันไปสนใจเรื่องเงื่อนไขภายนอกของภาษา ซึ่งเน้นจุดสำคัญของมันที่พฤติกรรมของภาษาที่เป็นรูปธรรม นอกจากนั้น ก็ยังสนใจการวิเคราะห์เกี่ยวกับการแสดงออกของภาษาที่ออกมาเป็นรูปการสนทนาอีกด้วย

3) ภาษาและวัฒนธรรม เป็น การค้นคว้าที่เน้น ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ร่วมกันของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ทางสังคมกับการแสดงออกของภาษาและวัฒนธรรม กล่าวง่าย ๆ คือ มีคุณสมบัติที่คล้ายกับ สมมติฐานของ Sapir และ Whorf นอกจากนั้นก็ยังมีลักษณะใกล้เคียงกับทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นชาวญี่ปุ่น ตลอดจนทฤษฎีภาษาญี่ปุ่น ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้นจะเข้าได้กับภูมิหลังทางสังคม แทบจะเรียกได้ว่า เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ในปี ค.ศ. 1973 ชุซุคิ ในฐานะตัวแทนของการค้นคว้าประเภทนี้ ได้อธิบายและให้ทัศนะใหม่เกี่ยวกับ “วิธีการเรียกฝ่าย

ตรงข้าม” ตลอดจนสำนวนอื่น ๆ โดยใช้วิธีการเปรียบเทียบกับภาษาอังกฤษ และภาษาญี่ปุ่น

4) คำแสดงความเคารพ เป็น หัวข้อที่ได้รับความสนใจอย่างมากตั้งแต่สมัยแรก พอเข้าสู่ช่วงนี้ก็มีการค้นคว้าที่ใช้วิธีการใหม่ ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในด้านนี้ ในบรรดาการค้นคว้าต่าง ๆ เหล่านี้ ก็มีอันหนึ่งที่มีการวิเคราะห์ที่มีแนวความคิดแบบ รูปแบบการสื่อสาร นักค้นคว้าที่สำคัญได้แก่ สะยะชิ สะยะชิ ชิโร่ สะหงะ (ค.ศ. 1974) มินามิ (ค.ศ. 1974) และ Neustupný (ค.ศ. 1978) เป็นต้น

นอกจากนั้น “ทัศนคติ” ที่คนมีต่อคำแสดงความเคารพก็ได้ขยายวงกว้างขึ้น และมีการหันความสนใจอย่างจริงจังมายังภาษาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากภาษาญี่ปุ่น สำหรับในด้านนี้ สะยะชิ ชิโร่ และ มินะบิ (เรียบเรียง : ค.ศ. 1974) คงเป็นบุคคลที่ให้ภาพดังกล่าวเป็นอย่างดีเป็นครั้งแรกแก่ชาวโลก ซึ่งผู้เขียนเองก็ยังอดภูมิใจในตัวเองไม่ได้ ต่อมา (ในปี ค.ศ. 1977) ก็มีผลงานที่ดีเยี่ยมเกี่ยวกับด้านนี้ของ คูโนะ ออกมาจากการค้นคว้าต่าง ๆ เหล่านี้ มีผลทำให้ความเข้าใจผิด ๆ ของชาวญี่ปุ่นในปัจจุบันที่คิดว่า “คำแสดงความเคารพเป็นลักษณะพิเศษที่มีเฉพาะแต่ในภาษาญี่ปุ่น” เป็นอันต้องเปลี่ยนไป

5) การเปรียบเทียบกับนานาชาติ ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น (ข้อ 4) เกี่ยวกับคำแสดงความเคารพนั้น ก็ถือว่าเป็นตัว

อย่างอันหนึ่ง สำหรับด้านอื่นๆ ก็มีการค้นคว้าเปรียบเทียบกับภาษาต่างประเทศ ตลอดจนการค้นคว้าเกี่ยวกับพฤติกรรมทางภาษาของชาวญี่ปุ่น ตลอดจนภาษาญี่ปุ่น การเปรียบเทียบนั้นไม่ใช่เปรียบเทียบเฉพาะคำหรือคำพูดเท่านั้น แต่ยังรวมถึงพฤติกรรมที่ไม่ใช่ภาษาอีกด้วย การค้นคว้าเกี่ยวกับประเภทดังกล่าวนี้ไม่ค่อยจะเคยมีมาก่อนในช่วง 'ภาษาในชีวิตประจำวัน' แต่จะเน้นการค้นคว้าที่กล่าวมา (ในข้อ 3) ที่เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมย่อมจะรวมถึงการค้นคว้าในประเภทนี้ด้วย เพียงแต่ว่าส่วนใหญ่มักจะเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ และเป็นความรู้สึกที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ที่ได้จากการได้ยินได้ฟังหรือไม่ก็จากประสบการณ์ของผู้ค้นคว้าเองมากกว่า ในปัจจุบันจะเห็นว่า การสำรวจสภาพแท้จริงมีขอบข่ายงานกว้างขวางมาก โดยการสำรวจจากชาวต่างชาติที่อยู่ในญี่ปุ่น หรือแม้กระทั่งอยู่ในต่างชาติ (ฮะยะชิ (เรียบเรียง : ค.ศ. 1973), นะโอะทซึกะ (ค.ศ. 1980), ซูหงิโตะ (ค.ศ. 1980))

นอกจากที่กล่าวมาแล้วก็ยังมีการค้นคว้าอีกมากมาย และก็นี้อีกหนึ่งอันเองที่เป็นช่วงที่การค้นคว้าเกี่ยวกับ 'พฤติกรรมที่ไม่ใช่ภาษา' เป็นที่นิยมและสนใจของคนเป็นอย่างมาก

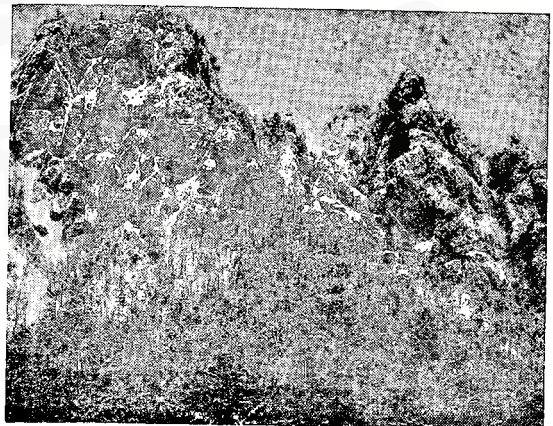
นอกนั้น ก็มีการค้นคว้าเกี่ยวกับวิวัฒนาการทางภาษาของเด็ก ความแตกต่างของภาษาผู้หญิงและผู้ชาย ตลอดจนภาษาของผู้หญิงก็เป็นสิ่งที่ไม่อาจมองข้ามได้ (อิเดะ ค.ศ. 1979, และ Peng (เรียบเรียง : ค.ศ. 1982)) หรือแม้แต่การค้นคว้าที่เน้นไปทางสังคมศาสตร์ในสมัยแรก

ก็มีเช่นกัน (วะตะนะเบะ ค.ศ. 1968) กล่าวง่ายๆ ก็คือ แทนที่จะพูดถึงประเภทของการค้นคว้ากลับไปเน้นกันเรื่องเกี่ยวกับแนวความคิดในการค้นคว้า โดยกล่าววิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นการค้นคว้าที่เกี่ยวกับความไม่มีตัวตนของมนุษย์ จึงมีการเสนอความคิดเห็นให้หันมาเน้นที่สถานะ-ความมีตัวตนของมนุษย์แทน (โนะบะยะชิ ค.ศ. 1959, ฮะหงะ ค.ศ. 1972, โนะโมะโตะ และ โนะบะยะชิ ค.ศ. 1977)

สำหรับผู้เขียนเองรู้สึกสงสัยว่า ทำไมไม่รู้สักอายุหรืออย่างไรที่พูดเรื่องเช่นนี้ออกมาได้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ก็เป็นเพียง 'ความรู้สึก' ที่ไม่เห็นด้วยของผู้เขียนเท่านั้น ส่วนการจะให้ยอมรับว่าเป็น 'ทฤษฎีถูกต้อง' ก็คงลำบากทีเดียว

4. บทสรุป

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนอยากจะขอกล่าวเทียบถึงการค้นคว้าช่วงก่อนมีภาษาศาสตร์สังคมวิทยา และช่วงหลังจากที่มีภาษาศาสตร์สังคมวิทยา ตลอดจนความสนใจต่าง ๆ โดยจะขอกล่าวรวมอย่างย่อ ๆ เกี่ยวกับหัวข้อบางหัวข้อในอนาคต

1) ขอบข่ายของเรื่อง

เรื่องที่ไม่ค่อยมีคนให้ความสนใจ หรือไม่มีใครทำเลยใน 'ช่วงแรก' (ก่อนมีภาษาศาสตร์สังคมวิทยา) พอเข้าสู่ 'ช่วงหลัง' ก็เป็นที่นิยมและมีการค้นคว้ากันขนานใหญ่ ตัวอย่างที่กล่าวได้ว่าเป็นตัวแทนในช่วงนี้คือ 'สำนวนที่ไม่ใช่ภาษา' และ 'การเปรียบเทียบกับนานาชาติ' กล่าวโดยทั่วไปแล้ว เป็นช่วงแห่งการเรียนรู้มากกว่าจะเป็นการค้นคว้า อย่างไรก็ตาม ในสภาพสังคมของภาษาญี่ปุ่นในปัจจุบันจะเห็นว่ายังมีเรื่องที่จะต้องค้นคว้าอีกหลายเรื่องทีเดียว ถ้าจะลองหยิบยกสักสองสามหัวข้อเรื่องแรกก็คงเป็นปัญหาการจัดการเรื่องข้อมูลของภาษา ในระยะหลังนี้ออฟฟิศไอโตเมซันก็เริ่มเป็นที่แพร่หลาย ทำให้การจัดการปัญหาข้อมูลของภาษาโดยเน้นที่การใช้เครื่องคิดเลขไฟฟ้ากลายเป็นสิ่งจำเป็นและขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เรื่องที่สองก็คงเป็นเรื่องปัญหาซ้อนกัน 2 ภาษา หรือเกี่ยวกับภาษาต่าง ๆ โดยผิวเผินแม้จะรู้สึกว่าการที่ประเทศญี่ปุ่นเป็นสังคมที่มีภาษาเดียวก็ตาม แต่ทว่าปัญหาทางด้านภาษาของชาวญี่ปุ่นที่กลับมา (อยู่) ญี่ปุ่นตลอดจนชาวต่างชาติที่อยู่ในญี่ปุ่นนั้นในบางกรณีถือว่าเป็นปัญหาหนักทีเดียว อีกเรื่องหนึ่งก็คือปัญหาการสื่อสารติดต่อกันของพวกที่เป็นโรคประสาท/สมองพิการและโรคแอฟเฟเซีย หรืออาการที่พูดไม่ได้จากโรคทางเดินสมอง ซึ่งการค้นคว้าเกี่ยวกับความไม่สามารถในการใช้ภาษาของบุคคลประเภทดังกล่าวนี้ ก็มีอยู่มากมายและแพร่หลาย

แต่การค้นคว้าทางภาษาศาสตร์สังคมวิทยาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวข้างต้นยังนับว่ามีไม่เพียงพอ

ขอบข่ายของเรื่องที่เกี่ยวข้องที่พอจะคิดได้ก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการค้นคว้าเกี่ยวกับความคิดอันนี้ ก็มีชิเบตะ (ค.ศ. 1978) ที่ให้ความคิดเห็นที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเน้นจุดมุ่งหมายที่ใช้ในสภาพจริง ๆ ดังนั้น หัวข้อทางภาษาศาสตร์สังคมวิทยาจึงสามารถรวมได้เป็น 4 หัวข้อใหญ่คือ ภาษาท้องถิ่น และภาษามาตรฐาน คำแสดงความเคารพ คำที่ยืมจากต่างประเทศ และการเขียน เป็นความจริงทีเดียวที่ว่าค้นคว้าทางภาษาศาสตร์สังคมวิทยามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับจุดมุ่งหมายที่ใช้ในสภาพจริงและหัวข้อที่ยกมาหรือหัวข้อที่จะหยิบยกก็มีลักษณะเช่นเดียวกับที่กล่าวมา แต่ถึงจะเป็นดังที่กล่าวก็ตามผู้เขียนไม่ใคร่เห็นด้วยที่จะจำกัดให้เรื่องของภาษาศาสตร์สังคมวิทยาเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายที่ใช้ในสภาพจริง ๆ เท่านั้น เพราะการไปจำกัดเฉพาะจุดมุ่งหมายในสภาพจริง ๆ อาจจะมีแนวโน้มทำให้ภาพของการค้นคว้าแคบลงไป และอีกอย่างผู้เขียนคิดว่าการแสวงหาทฤษฎีโดยทั่วไปไม่ได้จำกัดว่าจะต้องมีความสัมพันธ์โดยตรงกับจุดมุ่งหมายในสภาพจริง ๆ เสมอไปก็ได้

2) ทฤษฎีของการค้นคว้าและวิธีการ

โดยทั่วไปแล้วจุดมุ่งหมายของทฤษฎีที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวนั้นเห็นได้ชัดเจนใน 'ช่วงหลัง' โดยเฉพาะการค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารของภาษา หรือด้านต่าง ๆ ของโครงสร้าง

ของภาษา นับตั้งแต่ ความหมาย คำศัพท์ ไวยากรณ์ และรูปเสียง ล้วนมีพื้นฐานจากสภาพเงื่อนไขภายนอกต่าง ๆ แต่กว่าจะมีทฤษฎีที่สามารถอธิบายสภาพแท้จริงของพฤติกรรมทางภาษาอย่างเพียงพอ นั้นยังคงใช้เวลาอีกนานกว่าจะถึงจุดหมายนั้น

ปัญหาอันหนึ่งเกี่ยวกับวิธีการวิเคราะห์ตลอดจนการสำรวจอย่างเป็นรูปธรรมนั้นมีความสัมพันธ์กับการค้นคว้าแบบการวัด ซึ่งในสมัยนั้น การใช้วิธีการทางสถิติ การควบคุมการทำงานและการควบคุมเกี่ยวกับข้อมูลต่าง ๆ ล้วนถือเป็นรูปแบบชนิดหนึ่งที่มีอยู่ แม้จะเข้าสู่ 'ช่วงหลัง' ก็ตาม การค้นคว้าอย่างเป็นสถิติก็ยังเป็นที่นิยม เพราะยังคงเน้นการสำรวจสภาพแท้จริง นอกจากนั้นยังมีการเริ่มดัดแปลงเอาวิธีการใหม่ๆ อาทิ เช่น 'การวิเคราะห์ด้วยการวัดแบบต่าง ๆ (ดังกรณีของ มะทซีเอะ, ค.ศ. 1974) หรือการใช้เครื่องคิดเลขไฟฟ้าก็กลายเป็นของธรรมดาและทำให้สามารถจัดการข้อมูลเป็นจำนวนมากในเวลาสั้นได้ดียิ่งขึ้น เพียงแต่ว่าวิธีการวัดจำนวนนั้นจะไปเกี่ยวข้องกับปัญหาการรวบรวมซึ่งจะกล่าวต่อไป จึงทำให้มีจุดที่จำเป็นต้องวัดใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ผู้เขียนคิดว่าการค้นคว้าทางภาษาศาสตร์สังคมวิทยาในปัจจุบันนั้นคงถึงช่วงที่ต้องหันกลับไปสำรวจวิธีการรวบรวมข้อมูลใหม่ เราคงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การใช้วิธีการเลือกผู้ที่จะถูกสำรวจโดยใช้วิธีการแบบธรรมชาติไม่เจาะจงเลือกสำ-

รวจเฉพาะบุคคลประเภทใดประเภทหนึ่งที่ปฏิบัติกันมาอย่างมากมายในสมัยแรกๆ หรือ การใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากคำตอบที่ได้มาจากแบบสอบถามบ้าง จากการสัมภาษณ์บ้างนั้น เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดทีเดียว แต่ก็มีหลายจุดที่มีผลเป็นที่ไม่น่าพอใจ ที่เห็นชัดก็คือเรื่องการวิเคราะห์อย่างเป็นรูปธรรมของพฤติกรรมทางภาษา ในระยะหลังๆ นี้จะเห็นว่าข้อมูลในการวิเคราะห์การสนทนา หรือ discourse นั้น ส่วนมากมักจะทดลองโดยการวัดจากการสนทนาในชีวิตประจำวัน ซึ่งที่กล่าวมานี้ก็ถือเป็นตัวอย่างหนึ่ง แต่ในสภาพความเป็นจริงโดยเฉพาะพฤติกรรมจริง ๆ ของภาษานั้นไม่ใช่ว่าเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่สำคัญอะไรก็จะอัดเทปเรื่อยไปนั้นคงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ไม่ได้อย่างยิ่งในสภาพจริงๆ ดังนั้น ผู้เขียนจึงคิดว่ามีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาค้นคว้าโดยเจาะลึกให้มากกว่าที่ทำอยู่ในปัจจุบัน เพื่อจะได้ข้อมูลที่แท้จริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของภาษาทั้งที่ปรากฏอย่างผิวเผินและที่สะท้อนให้เห็นถึงจิตสำนึกที่อยู่เบื้องหลังของพฤติกรรมของภาษาให้ได้ และยังมีความจำเป็นที่จะต้องคลำหาอะไรสักอย่างหนึ่งในการที่จะจับคุณสมบัติที่ไม่แน่ชัดหรือกำกวมเหล่านั้นเพื่อจะได้ใช้เป็นทฤษฎีในการวิเคราะห์การวัดข้อมูลนั้น ๆ

3) การแลกเปลี่ยนข้อมูลการค้นคว้า

ในช่วงของ 'ช่วงแรก' ถ้าไม่นับตัวอย่างอย่างพิเศษบางอัน การแลกเปลี่ยนข้อมูลการ

ค้นคว้ากับต่างประเทศไม่มีเลย โดยเฉพาะในช่วงแรกนี้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นของธรรมดา เพราะภาษาศาสตร์สังคมวิทยายังไม่ได้แพร่หลายเป็นที่รู้จักกัน

ในปัจจุบัน (การค้นคว้าของต่างประเทศ) เมื่อเอาช่วงแรกของ 'ช่วงก่อน' (มีภาษาศาสตร์สังคมวิทยา) และช่วงแรกของ 'ช่วงหลัง' มาเทียบกันดูจะเห็นได้ชัดว่าการค้นคว้าของต่างประเทศเป็นที่รู้จักกันดีมากขึ้น แต่ขอบข่ายที่ขยายก็ไม่ได้ใหญ่โตมากมายนัก ตัวอย่างนักวิชาการที่เป็นที่รู้จักดีของต่างชาติว่าทำการค้นคว้าในญี่ปุ่นนั้นดูจากตัวอย่างแล้วมีน้อยมากทีเดียว ในจุดนี้ผู้เขียนคิดว่าเป็นของธรรมดาที่จะต้องร่วมมือกัน ไม่ใช่ว่าไม่มีใครรู้จักก็เลยมัวแต่

มานั่งเสียใจ แต่กลับต้องพยายามอุทิศผลงานที่ดีเด่น เพื่อให้งานค้นคว้าทางด้านนี้ก้าวหน้าและมีผลงานเป็นที่ยอมรับของชาวโลก นอกจากนี้ก็ยังต้องนำเอาข้อมูลการค้นคว้าจากต่างประเทศเข้ามาเผยแพร่ด้วย ในจุดนี้อาจทำได้โดยการจัดพิมพ์เขียนเกี่ยวกับภาษาศาสตร์สังคมวิทยาทุกปี แล้วก็เชิญนักค้นคว้าต่าง ๆ จากต่างประเทศ เช่น F.C. Peng ซึ่งได้ทำหน้าที่อย่างดี

ในการที่เป็นแกนนำ / แหล่งที่นำเอาข้อมูลการค้นคว้าต่าง ๆ จากต่างประเทศ (สู่ญี่ปุ่น) ตลอดจนทำให้สามารถชื่นชมกับผลงานหรือกิจกรรมต่างๆ ของนักเขียน เช่น J.C Neustudy ที่ได้แนะนำเกี่ยวกับการค้นคว้าภาษาในชีวิตประจำวันของญี่ปุ่น

เอกสารอ้างอิง

Minami, F

1982 "Nihon no Shakaigengogaku" Gengo, 11 : 74-81.

Tokyo : Chikumashebo, Japan